

LAUSUNTO

Helsinki 31.3.2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

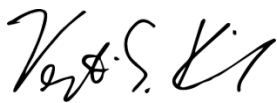
Viite: HE 13/2025 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystoiminnan vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Minttu Ojanen, minttu.ojanen@soste.fi, p. 050 462 3347

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE kiittää kutsusta osallistua kuulemiseen.

SOSTEn lausunto:

- Lausunto koskee esitystä laiksi Lupa- ja valvontavirastosta ja siinä erityisesti aluehallintovirastojen (Avi) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) tehtäviä.
- Lupa- ja valvontaviraston valvontatehtävät kytkeytyvät kiinteästi perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin ja toisaalta myös perustuslaissa turvattujen oikeuksien toteutumisen valvontaan.
- Virastolla tulee olla riittävät resurssit ohjata ja valvoa ihmisten perusoikeuksien ja sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilakien toteutumista. Pelkkä omavalvonta ei riitä takaamaan asiakas- ja potilasturvallisuutta.
- Valtion valvovalla viranomaisella tulee jatkossakin olla myös alueellista asiantuntemusta ja sen tulee toimia siellä missä palveluita järjestetään ja käytetään.
- Valtakunnallisen yhdenmukaisen ohjauksen ja valvonnan tulee edistää palveluiden alueellista yhdenvertaisuutta.

Lupa- ja valvontaviraston keskeisimpänä tehtävänä on toimia lupa- ja valvontaviranomaisena. Valvontatehtävät kytkeytyvät kiinteästi perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin ja toisaalta myös perustuslaissa turvattujen oikeuksien toteutumisen valvontaan. Hallinnon rakenteen keventäminen ei saa tarkoittaa resurssien leikkausta. SOSTE korostaa, että virastolla on oltava riittävät resurssit ohjata ja valvoa ihmisten perusoikeuksien toteutumista etenkin vallitsevassa tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa olevat hyvinvointialueet tekevät alijäämien kattamiseksi merkittäviä palveluleikkauksia, ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvää lainsäädäntöä uudistetaan kiivaaseen tahtiin.

SOSTE yhtyy oikeuskanslerin lausunnossaan esittämään huoleen siitä, että lupa- ja valvontatehtävien kokoaminen uudelle virastolle tullee yhä enemmän siirtämään valvonnan painopistettä kohti ennakoivaa ohjausta sekä omavalvontaa. Pelkällä omavalvonnalla ei kuitenkaan voida varmistaa lainmukaista ja laadukasta palvelua.

[Aluehallintovirastoihin tehdyt sosiaali- ja terveydenhuollon kantelut ovat lisääntyneet 2020-luvulla.](#) Terveydenhuollon kanteluiden yleisin aihe (n. 23%) oli hoidon/palvelun laatu. Muita yleisempiä syitä olivat palvelun saatavuus, hoitoon pääsy, lääkehoito tai

muu hoito- tai menettelytapavirhe. Sosiaalihuollon osalta yleisimmät kantelun aiheet olivat hoidon tai palvelun laatu, epäasiallinen kohtelu ja päätöksenteko.

Esityksen vaikutusten arvioinnissa on esitetty, että aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston nykyisten tehtävien kokoaminen yhteen valtakunnalliseen valvovaan viranomaiseen yhdenmukaistaa ohjausta ja valvontaa sekä valvonta- ja tulkintakäytäntöjä. SOSTE pitää hyvänä, että lakia tulkitaan yhdenmukaisesti eri puolilla maata, mikä vahvistaa kansalaisten alueellista yhdenvertaisuutta, oikeusturvaa ja tekee hallintotoiminnasta nykyistä ennakoitavampaa. Virastolla tulee kuitenkin myös jatkossa olla alueellista asiantuntemusta ja sen tulee toimia siellä missä palveluita järjestetään ja käytetään.

Kyseessä ollessa iso valtion aluehallinnon muutos, tulee viranomaistoiminnan toimivuus turvata myös siirtymävaiheessa. Hallinnon uusien rakenteiden tiedottaminen ja muun muassa nettisivujen saaminen nopeasti toimiviksi on tärkeää asiakkaiden oikeusturvan toteutumiseksi.

Lisäysesitys valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta

Valtioneuvoston asetusluonnoksessa Lupa- ja valvontavirastosta luvun kaksi 4§:ssä säädetään valmiustoimikunnan kokoonpanosta. Pykälän mukaan alueellisessa valmiustoimikunnassa tulee olla puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä *tarpeellinen määrä muita jäseniä alueellisten erityispiirteiden ja tarpeiden mukaisesti*. SOSTE ehdottaa, että jokaiseen alueelliseen valmiustoimikuntaan tulisi alueen järjestöjen kesken sopima kiertävä järjestöedustus, joka toimisi linkkinä Turvallisuuskomitean järjestöverkostoon.